

SXEDIO.K39

17.4.1965: Ο ΓΙΩΡΚΑΤΖΗΣ ΖΗΤΕΙ ΑΝΑΚΛΗΣΗ ΕΛΛΗΝΑ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΥ. ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΓΙΩΡΚΑΤΖΗ- ΓΡΙΒΑ ΕΝΩ Ο ΓΡΙΒΑΣ ΖΗΤΑ ΝΑ ΠΡΟΧΩΡΗΣΕΙ Ο ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ

Από την ώρα που έφθασαν οι Ελλαδίτες αξιωματικοί στην Κύπρο και ο Γεώργιος Γρίβας που ανέλαβε την ηγεσία των Ενόπλων Δυνάμεων (Αρχηγός της ΑΣΔΑΚ- Ανωτάτης Στρατιωτικής Διοίκησης Αμυνής Κύπρου) υπήρχε ουσιαστικά διαρχία στον τόπο και διχογνωμίες που αναμιγνύονταν με τις προσωπικές διαφορές Γρίβα- Γιωρκάτζη κυρίως και αργότερα διαφορές Γρίβα- Μακαρίου λόγω των συνεχών καταγγελιών και αξιώσεων του Γρίβα να ελέγχει τα πάντα, θεωρώντας την Κυπριακή Κυβέρνηση ως μια Κυβέρνηση που έπρεπε να εφαρμόζει περισσότερο αποφάσεις της Ελλάδας παρά να λαμβάνει δικές της αποφάσεις.

Ο Στρατηγός Γρίβας επικοινωνούσε πολύ συχνά με γραπτά υπομνήματα, τόσο με τον Πρωθυπουργό Γεώργιο Παπανδρέου όσο και τον Βασιλέα και τους Υπουργούς Εξωτερικών και Αμυνας Σταύρο Κωστόπουλο και Πέτρο Γαρουφαλιά. Και όσα έγραφε στα υπομνήματά του και τα οποία ήλθαν αργότερα στη δημοσιότητα, παρουσίαζαν ένα άνθρωπο που μιλούσε με τον πιο υποτιμητικό τρόπο για τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο και τον Πολύκαρπο Γιωρκάτζη, ενώ ζητούσε από την Ελληνική Κυβέρνηση να πάρει και μέτρα εναντίον του Προέδρου Μακαρίου τον οποίο κατηγορούσε ότι δεν ήθελε την Ένωση και ότι καθιέρωνε δική του ανεξάρτητη πολιτική.

Ακόμα ο Στρατηγός Γρίβας ήθελε να θέσει τα πάντα υπό τον έλεγχο του και να παίρνει διαταγές από την Ελληνική Κυβέρνηση, παρά από τον Πρόεδρο Μακάριο και τον Πολύκαρπο Γιωρκάτζη.

Όμως ο Γιωρκάτζης, ως Υπουργός Αμυνας, αλλά και λόγω χαρακτήρος, ήθελε να γνωρίζει τα πάντα και για το τι γινόταν κάθε στιγμή, ενώ από την άλλη ήθελε

να διατηρεί, ως Υπουργός, έλεγχο στο στράτευμα στο μέτρο του δυνατού. Και στις ενέργειες του αυτές δεν μπορούσε να δρα από μόνος του.

Ωστόσο, το λιγότερο που μπορεί να λεχθεί είναι τοι είχε την ενθάρρυνση του Προέδρου Μακαρίου, ο οποίος σε κάποιο στάδιο δήλωσε ότι δεν ήταν διορισμένος αντιπρόσωπος της Ελληνικής Κυβέρνησης, αλλά εκλεγμένος ηγέτης του Κυπριακού λαού.

Από την άλλη ο στρατηγός Γρίβας, αρχηγός του αγώνα της ΕΟΚΑ **1955-59**, και στρατιωτικός, είναι προφανές ότι δεν ήθελε τώρα να ενεργεί με οδηγίες του πρώην τομεάρχη του και των άλλων υφισταμένων του στον αγώνα και επιδίωξε να θέσει, όσο μπόρεσε, υπό τον έλεγχο του όλο τον παράνομο οπλισμό και να διαλύσει τα καπειανάτα όπως ήταν εκείνα των Βάσου Λυσσαρίδη και Νίκου Σαμψών.

Τα πράγματα κορυφώθηκαν όταν η Κυπριακή Κυβέρνηση αποφάσισε να αγοράσει στρατιωτικό οπλισμό και ιδιαίτερα ρωσικούς πυραύλους- ένα θέμα που η Ελληνική Κυβέρνηση ενώ στην αρχή το δέχτηκε με πολλή σκέψη, στη συνέχεια σαν παρενέβη το ΝΑΤΟ, στο οποίο ήταν μέλος, δεν μπορούσε να κάνει διαφορετικά, παρά να ταυτισθεί, τόσο η ίδια, όσο και ο Γρίβας, με το πλευρό των συμμάχων, αφήνοντας εκτεθειμένη την Κυπριακή πλευρά, την οποία και πίεσαν ασφυκτικά, ώστε να μπορέσει να φέρει στο νησί μόνο μερικά πυροβόλα, στρατιωτικά αυτοκίνητα και άλλο πολεμικό περιορισμένης όμως εμβέλειας.

Σε κάποιο στάδιο ο Πολύκαρπος Γιωρκάτζης είχε τις πληροφορίες του ότι ο αξιωματικός του Ελληνικού στρατού Σταθοπουλος δημιουργούσε προβλήματα, έκανε του κεφαλιού του, και ενεργούσε ως εάν να δρούσε εναντίον της Κυπριακής Κυβέρνησης και έτσι ο Γιωρκάτζης ζήτησε την αντικατάστασή του.

Σαν αυτός αρνήθηκε να φύγει ο Πολύκαρπος Γιωρκάτζης έστειλε μια πολύ βαρειά επιστολή στον Υπουργό Αμυνας της Ελλάδας Πέτρο Γαρουφαλιά στον οποίο έθετε θέμα εξουσιών του ιδίου και της κυπριακής Κυβέρνησης σε διάφορα στρατιωτικά

θέματα.

Εγγραφε ο Πολύκαρπος Γιωρκάτζης στις 17 Απριλίου 1965 (Κρίσιμα Ντοκουμέντα, Τόμος Γ σελ. 144):

"Ως Υπουργός Αμύνης της Κύπρου προΐσταμαι του ΓΕΕΦ. Διά καθαρώς νομικούς λόγους οι εξ Ελλάδος αξιωματικοί δεν θεωρούνται απεσπασμένοι εις το ΓΕΕΦ, αλλά συνεχίζουν ως εν ενεργεία αξιωματικοί του ελληνικού Στρατού. Νομίζω όμως πως πρέπει να έχω κάθε δικαίωμα να διεκδικώ πρωτεύοντα ρόλον διά θέματα αφορώντα τους εξ Ελλάδος Αξιωματικούς.

Διά ζητήματα τα οποία και εμπράκτως ευρίσκονται εντός της δικαιοδοσίας του Υπουργείου μου, θέλω να πιστεύω ότι η γνώμη μου πρέπει να είναι βαρύνουσα. Να είσθε δε βέβαιος ότι πάντοτε τα θέματα αυτά εξετάζονται με μοναδικόν γνώμονα το συμφέρον της πατρίδος, ουδέποτε δε κυριαρχούν της σκέψεως μου ταπεινά ελατήρια.

Και επί του προκειμένου θέματος, ανεξαρτήτως της ορθότητος ή μη των πληροφοριών μου, η απόφασίς μου έπρεπε να γίνη αποδεκτή άνευ οιασδήποτε συζητήσεως.

Δεν σας αποκρύπτω ότι το προκύψαν θέμα με εστενοχώρησε και με ελύπησε μεγάλως. Παρ' όλον τούτο ειλικρινώς πιστεύσατε ότι δεν θα το ανεκίνουν, εάν δεν επρόκειτο περί θέματος σοβαρωτάτης αρχής, ηθικής τάξεως και προσωπικής δικαιοδοσίας και κύρους. Θα παρεκάλουν δε θερμώς όπως με κατανοήσετε πλήρως επί του του σημείου τούτου, καθ' ότι, εάν ως Υπουργός Αμύνης, της Κυπριακής Κυβερνήσεως ουδένα δύναμαι να έχω λόγον επί θεμάτων, έστω και ασημάντων, τα οποία εμπíπτουν απολύτως εντός της αρμοδιότητος μου, τότε νομίζω ότι εκείνο το οποίον εναπομένει είναι να διευκρινισθή τούτο και να καταστή επισημως γνωστόν διά να είμαι και εγώ κατοχυρωμένος έναντι των κρίσεων και απαιτήσεων της Κυβερνήσεως μου και του λαού ως και των προς αυτούς ευθυνών.

Κατόπιν δε τούτου ασφαλώς, δεν θα αναμένω να μου υποδειχθή περαιτέρω ότι απαλλάτομαι οιασδήποτε

αρμοδιότητος επί θεμάτων αμύνης, διότι θεωρώ αυτό ως καθήκον και υποχρέωσιν, τόσον προς τον εαυτόν μου, όσον και προς την πατρίδα μου. Πιστεύω ότι και σεις θα συμφωνήτε επί τούτου ως θέματος πρωτίστως αξιοπρεπείας, παρρησίας και θάρρους αποφάσεων και ενεργειών.

Αγαπητέ κ. Υπουργέ,

Το θέμα αντικαταστάσεως Σταθοπούλου, αποτελεί δι' εμέ, όχι μόνον ζήτημα προσωπικού γοήτρου, αλλά κυρίως θέμα αρχής και επιβολής πειθαρχίας εις το στράτευμα. Ως εκ τούτου εμμένω επί της αποφάσεως μου, η οποία δέον να θεωρήται αμετάκλητος. Ο εν λόγω αξιωματικός ως και οιοσδήποτε άλλος δεν είναι δυνατόν να πειθαρχή εις τον Υπουργόν δεδομένου ότι θα γνωρίζη ότι αι αποφάσεις του Υπουργού δεν λαμβάνονται υπ' όψιν.

Τελειώνων θα ήθελα να σας πληροφορήσω ότι υπάρχουν εις χείρας μου στοιχεία αφορώντα την διαγωγήν άλλων αξιωματικών και εφ' όσον ήθελε το θέμα αρχής διευθετηθή προτίθεμαι να επανέλθω επί του θέματος εις μελλοντικήν μου επιστολήν. Επί πλέον πιστεύω ότι δι' αυτού μου παρεσχέθη η ευκαιρία να εκφράσω τας απόψεις μου επί ουσιώδους αρχής και να διευκρινίσω την θέσιν μου".

Από δικής του πλευράς ο Στρατηγός Γρίβας ερμήνευε τις ενέργειες του Πολύκαρπου Γιωρκάτζη ως προσπάθεια να αναλάβει τον έλεγχο του Κυπριακού Στρατού και να κατασκευωφαντεί Ελλαδίτες αξιωματικούς που δεν εφάρμοζαν τα σχέδια του.

Εγραφε ο Στρατηγός Γρίβας στις 2 Μαΐου 1965 στον Πέτρο Γαρουφαλιά:

"Από μακρού ως και δι' επιστολών μου ανέφερα, καταβάλλεται προσπάθεια υπό του Κυπρίου υπουργού Αμύνης Πολύκαρπου Γιωρκάτζη να αναλάβη εις χείρας του τον έλεγχο του Κυπριακού στρατού, ώστε να καταστήση τούτον όργανον κομματικής πολιτικής, προπάθεια, η οποία κατά τινα τρόπον επιχειρείται και διά τον επηρεασμόν του εν Κύπρω Ελληνικού Στρατού.

(...) Επληροφορήθην ακόμα και τούτο δεν το αποκρύπτει ο ίδιος, ότι εζήτησε την απομάκρυνση ωρισμένων ανεπιθυμητών δι' αυτόν αξιωματικών, χωρίς ποτέ να μου γνωρίσω ως όφειλε, τι διέπραξαν οι αξιωματικοί ούτοι, ώστε να ζητητάι ο επαναπατρισμός των, ίνα εξετάσω και εγώ προσωπικώς τας κατ' αυτών κατηγορίας. Η δραστηριότης του κ. Υπουργού εν τη εκτελέσει των καθηκόντων της αρμοδιότητος του περιεστράφη κυρίως εις δύο τινά:

1. Να αναλαμβάνη πρωτοβουλίας επί στρατιωτικών ζητημάτων (τα οποία ως μη στρατιωτικός με κατάρτισιν, δεν δύναται να εκτιμήση ούτε και τας συνεπείας των) χωρίς να ζητή εκ των προτέρων την γνώμην ημών, ως όφειλε, αλλά ακόμη και μετά την έναρξιν εφαρμογής των αποφάσεων του τούτων δεν έχει τουλάχιστον την ευπρέπειαν να μας τας κοινοποιή. Και αι τοιαύται ενέργειαι του δύνανται πολλάκις να έχουν σοβαρωτάτας συνεπείας από απόψεως επιχειρήσεων, αλλά και εφαρμογής της πολιτικοστρατιωτικής πολιτικής της Ελληνικής Κυβερνήσεως. Διά των υπό **16.4.1965** και **1.5.1965** επιστολών μου κατετόπισα Υμάς διά μερικάς των προσφάτων τούτων πρωτοβουλιών του κ. Υπουργού. Και εις το παρελθόν περιήθον εις γνώσιν ημών έγγραφα του κ. Υπουργού προς την Ειρηνευτικήν Δύναμιν, συνταχθέντα εν αγνοία μας και εις τα οποία ανεγράφοντο φράσεις ως η ακόλουθος: Εάν δεν γίνουν τα τάδε και τάδε τότε θα διαταχθή η Εθνική Φρουρά να αναλάβη ενέργειαν κατά των τούρκων κλπ.

2. Εις την κατασυκοφάντησιν ωρισμένων αξιωματικών, ιδία του Επιτελείου Εθνικής Φρουράς, οι οποίοι δεν ηθέλησαν να εξυπηρετήσουν τα σχέδια του. Εις την ενέργειαν του αυτήν πιθανώς να ωθήται και από άλλους πολιτικούς ή και στρατιωτικούς παράγοντας. Οι αξιωματικοί ούτοι φέρουν την μνήνιν του κ. Υπουργού, διότι εκτελούντες διαταγάς μου, εξεκαθάρισαν το Επιτελείον από διαφόρους πολίτας, διά των οποίων ο κ. Υπουργός είχε κατακλύσει τούτο, και απηγόρευσαν την διαφυγήν στρατιωτικών

μυστικών, τινά των οποίων διέρρεον ασυνειδήτως και εις τον τύπον. Το Επιτελείον Εθνικής Φρουράς, επί προκατόχου Διοικήσεως (Στρατηγού Καραγιάννη) είχε καταστήσει "ξέφραγο αμπέλι" όπου οιοσδήποτε εισήρχετο εις τα γραφεία εις οιαδήποτε ώραν, εις τρόπον ώστε να μη δύναται να κυκλοφορήση κανείς ελευθέρως και εις τους διαδρόμους ακόμη, τα δε εμπιστευτικά έγγραφα των γραφείων, και τα πλέον απόρρητα ήσαν εις την διάθεσιν των εν αυτοίς υπό του Υπουργού αποσπασθέντων πολιτών, υποτακτικών του.

Θεωρούνται ακόμη υπεύθυνοι οι αξιωματικοί ούτοι και εκίνησαν την μήνιν του κ. Υπουργού και των ανθρώπων του, διότι εκτελούντες πάλιν διαταγήν μου εξεκαθάρισαν το στράτευμα από τα διάφορα καπετανάτα και τους πολιτικούς επιτρόπους, οι οποίοι ουσιαστικώς διώκουν το στράτευμα εκδίδοντες και στρατιωτικές διαταγάς και παραμερίσαντες τους αξιωματικούς-διοικητάς των μονάδων. Μερικοί τούτων κατέχουν ακόμη οπλισμόν του στρατού μη παραδώσαντες τούτον, παρά τας διαταγάς μας, μάλιστα μία τοιαύτη περίπτωση, εκαλύφθη υπό του Υπουργείου Εσωτερικών κατά τρόπον αντικανονικόν και απαράδεκτον".

Σύμφωνα με την Ιστορική Εγκυκλοπαίδεια της Κύπρου, αυτά τα οποία ανέφερε ο Στρατηγός Γρίβας ήταν μερικά που αργότερα θα δημιουργούσαν τα μεγαλύτερα προβλήματα και τις διαφορές ανάμεσα στη στρατιωτική και πολιτική ηγεσία και την κρίση που θα ακολουθούσε.

Ο Στρατηγός Γρίβας προσπαθούσε να δημιουργήσει ένα απόρρητο ΓΕΕΦ όπου τα μυστικά θα έμεναν για το ίδιο και όχι για την πολιτική ηγεσία του τόπου, ώστε να γνωρίζει πως να ενεργεί κάθε στιγμή.

Η μεταβίβαση κάποιων πληροφοριών στο Υπουργείο Εσωτερικών, ακόμα και από ανθρώπους του Υπουργείου, θεωρείτο ως παράνομη που έπρεπε να σταματήσει.

Ενώ οι Στρατηγός ενημέρωνε σχεδόν καθημερινά

την Ελληνική Κυβέρνηση για τα συμβαίνοντα, καμιά έκθεση του δεν υπάρχει για ενημέρωση του αρμόδιου Υπουργού και της Κυβέρνησης Μακαρίου ευρύτερα.

Από την άλλη και οι ενέργειες του Πολύκαρπου Γιωρκάτζη πρόσθεταν στις διαφορές.

Οι υπηρεσίες του που παρακολουθούσαν κάθε ενέργεια και συνέλεγαν τις δικές τους πληροφορίες ενημέρωναν τον ίδιο, ο οποίος δρούσε μόνος του, παραγνωρίζοντας τους στρατιωτικούς και ιδιαίτερα το Στρατηγό Γρίβα, δείχνοντας ότι δεν τον εμπιστευόταν.

Έτσι επικοινωνούσε και ο ίδιος κατ' ευθείαν με τον Υπουργό Εθνικής Αμυνας της Ελλάδας, όπου παράλληλα έφθαναν και οι πληροφορίες του Στρατηγού Γρίβα.

Έτσι δυο κανάλια, που δεν είχαν καμιά επαφή μεταξύ τους, έδιναν οποιεσδήποτε πληροφορίες στην Ελληνική Κυβέρνηση, η οποία από μακριά θα ήταν αδύνατο να γνωρίζει με ποιου το μέρος να ταχθεί ή από ποιον ήταν η αληθινή πληροφορία μια και αυτές κονταροκτυπιούνταν. Και οι παρεξηγήσεις προστίθεντο η μια πάνω στην άλλη.

Ακόμα ορισμένα έγγραφα του Στρατηγού Γρίβα που κατέφθαναν κατά δεκάδες στην Αθήνα διέρρεαν προς τη Λευκωσία με αποτέλεσμα να δημιουργούνται και άλλες ακόμα παρεξηγήσεις μια και ο Μακάριος γνώριζε όλες τις κατηγορίες εναντίον του με αποτέλεσμα να ψυχραίνονται όλο και περισσότερο οι σχέσεις Μακαρίου- Γρίβα και Μακαρίου Μεραρχίας και να εκλείπει όλο και περισσότερο η εμπιστοσύνη της προς αυτόν.

Οι σχέσεις Μακαρίου- Γρίβα και Ελλήνων αξιωματικών έφθασαν σε πολύ χαμηλό σημείο στα μέσα του **1965**, ώστε ο Πρόεδρος Μακάριος να αρνείται ακόμα και δημόσια, σύμφωνα με τον Γεώργιο Γρίβα να τον χαιρετά δημοσίως.